

Næringslivet & Miljø

Krafig nedgang i biltrafikken

side 3

Klorproduksjonen synker

side 4

Økt atomstråling i mars

side 6

Ikke «føre var» i EØS

side 9

Sentralanlegg et tilbakeskritt

side 10

Naturvernforbundets klimakrav:

Vi trenger både avgifter og administrative tiltak

Skjerpet CO₂-målsetning og administrative tiltak i tillegg til avgifter. Det er to av kravene som Naturvernforbundet stiller til regjeringens klimapolitikk. –

Kostnadseffektivitet kan bare være et veiledende kriterium, sier fagsjef Tore Killingland i Naturvernforbundet.

GUNNAR BOLSTAD

1. Norge må skjerpe sin klimamålsetning. Vi bør ta mål av oss til å redusere CO₂-utslippene med minst 20 prosent innen år 2000 i forhold til 1989. Det bør lages reduksjonsplaner for hver sektor.

2. Norge må innføre avgifter på minst 650 kroner pr. tonn CO₂, eller omlag to kroner pr. liter bensin. Avgiften innføres på alle sektorer uten noen unntak. Myndighetene kan eventuelt redusere andre avgiftstyper for å lette overgangen for sektorer som har spesielle vanskeligheter. Ulike skatteregler må ikke åpne for fradragstriksing, slik det for eksempel nå er i oljesektoren.

3. Avgifter må kombineres med andre tiltak for å få satt fortgang i prosessen mot et bærekraftig samfunn. Kostnadseffektivitet må bare være et veiledende – ikke et absolutt – kriterium for valg av virkemidler. Fordi CO₂ aldri slippes ut alene må disse utslippene ikke sees isolert fra andre forurensingstyper med lokale virkninger. Derfor kan administrative virkemidler i mange tilfeller være vel så hensiktsmessige, og ikke minst styringseffektive.

4. Norge må ikke bli avhen-

gig av oljeindustrien. Staten må bidra til en investeringsvridning bort fra oljebasert industri. Bærekraftig og varig sysselsetting må gjennomføres statens næringspolitikk.

5. Oljesektoren må pålegges teknologisk standarder som reduserer CO₂-utslippene fra plattformene.

6. Myndighetene må iverksette ENØK-tiltak som monner, slik at elektrisk kraft kan frigjøres til erstatning av fossile brenslere. Det må lages nye standarder for nybygg og energikrav til ulike produkter. Det må gis støtte til installering av varmepumper. Staten må bevilge betydelig større summer til forskning på nye fornybare energikilder.

7. Det må satses på andre virkemidler i transportsektoren i tillegg til avgifter. Jernbanen må rustes opp til høyhastighet, i første omgang på Intercity-strekningene, Bergensbanen og Dovrebanen. Det trengs større investeringer i kollektivtrafikk i byområdene og sterkere begrensninger på biltrafikken i form av veiprising og parkeringsrestriksjoner. Transportsektoren er et spesielt godt eksempel på hvordan utslipp av klimagasser og andre gasser må behandles i sammenheng.

8. Det bør innføres tekniske

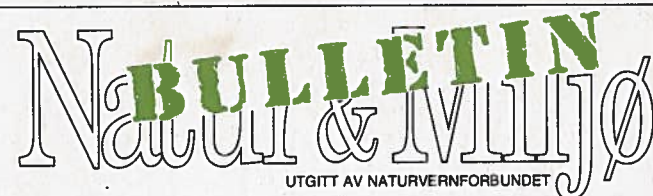
krav til maksimalt bensinforbruk pr. kilometer for nye biler. Biler må innkalles til avgasskontroll årlig.

9. Det bør innføres forbud nå mot oljefyring i private boliger fra år 2000.

10. Regjeringen må arbeide for opprettelse av en egen FN-enhet som koordinerer klimaforhandlingene og samordner forskningsinnsatsen. Dagens forhandlingssekretariat er altfor svakt. I tillegg bør det innenfor FN-systemet opprettes et byrå som promoterer nye fornybare energikilder. Andre FN-organisasjoner må også ha klimapolitiske målsetninger for arbeidet sitt.

11. Norge må øke bevilningene til et internasjonalt klimafond og arbeide aktivt for at flere land bidrar tilsvarende. Norge og andre industriland har et særlig ansvar for at den tredje verden settes i stand til å føre en konstruktiv klimapolitikk.

12. Norge må spille en pådriverrolle i internasjonal klimapolitikk. Dersom de globale forhandlingene kjører seg helt fast, bør man søke midlertidige løsninger på regional basis i Europa, og stimulere til at tilsvarende samarbeidsordninger kommer i stand i andre deler av verden.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR, (02) 11 61 90
Prod.: GPG Sats & Trykk as,
Oslo

2+2 = 1.500.000.000?

Dersom man fikk 900 kroner for hver tjuepakning sigaretter man fyrte opp, ville de fleste røykere kunne leve fett på det. Og den økonomiske gevinsten ville langt overskygge helsefaren.

Tullete historie? Javisst, men ikke mer rabiatt enn det regneeksempelet som noen utsøkte medlemmer av Stortingets energi- og industrikomite har befordret.

– Dersom prisen på metanol er veldig høy, kunne vi da få en metanolfabrikk til å lønne seg, var spørsmålet de ærverdige representantene stilte Statoil.

– Hmm, joda. Det kunne nok gå, svarte Statoil. Og vips – så var metanolfabrikken en gullgrube i Dagsrevyen.

Men ikke en gang Statoil tror på regnestykket. Det er bare en gigantisk talltriksing med priser og dollarkurser som får regnestykket til å se annerledes ut enn det det i virkeligheten er. For den egentlige sluttsammen må skrives med røde tall.

Statoils basisprognose gir metanolfabrikken et minus på 810 millioner kroner, skriver Dagens Næringsliv. Men det er klart at alt kan gå med overskudd hvis man regner med høyere inntekter enn det man tror på.

I tillegg har stortingsrepresentantene, med Arbeiderpartiets Ragna Berget Jørgensen i spissen, selv sagt valgt å se bort fra CO₂-avgiftene som er på vei inn – enten vi vil eller ei. Her kommer ytterligere 900 millioner kroner på minussiden. Dermed minner «gullgruben» stadig mer om det metanolfabrikken egentlig bør sammenliknes med: Et møkkete østtysk brunkullbrudd – ulønnsomt og miljøfarlig.

Nå skal det i rettferdighetens navn sies at stortingsrepresentantene er under et kollosalt press. Arbeidsledigheten er på et nivå som ingen politiske grupperinger i Norge kan akseptere, enten man sitter i Naturvernforbundet eller i LO.

Men mens Naturvernforbundet søker å finne løsninger som kan gi varig og bærekraftig sysselsetting, kjører LO videre i vante spor. – Vi vil ha både gasskraftverk og metanolfabrikk, skriker LO i et notat fra næringspolitisk avdeling og gir samtidig uttrykk for at de strengt tatt gir blaffen i Norges internasjonale forpliktelser i klimapolitikken.

Finansdepartementets økonomer gir stadig uttrykk for at den norske oljeavhengigheten er mer enn bekymringsfull og at den kraftkrevende industrien knapt er veien å gå for å gjenreise norsk økonomi. – Det er ikke mulig å utsette strukturomleggingen lenger. Norsk industri går en smertefull tid i møte, skriver Dagens Næringsliv.

I stedet for å subsidiere metanolfabrikken, bør staten heller investere i lønnsomme og bærekraftige innsatsforanstaltninger og energioptimering.

NNV-kritikk mot hvalfangstkommissjon

I et nytt landsstyrevedtak kritiserer Naturvernforbundet Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC), og advarer mot en praksis fra IWC som kan svekke respekten for internasjonale miljøavtaler.

RAGNHILD SVED

Naturvernforbundets holdning er at vågehvalen kan beskattes dersom fangsten ikke truer bestandens eksistens, og i landsstyrevedtaket heter det at forskningen har gitt oss et sikrere utgangspunkt for forvaltningen enn vi har tidligere hatt.

– Vi skiller ikke mellom kommersiell utnyttelse av én art og andre når fangsten kan skje forsvarlig og i tråd med internasjonale avtaler, sier Bente Aasjord, leder i Naturvernforbundets Barentshavutvalg.

I landsstyrevedtaket kritiseres IWC for å ha fattet vedtak som ikke er i tråd med tilråningene i kommisjonens egen vitenskapskomite. Dette gjelder tre vedtak mot forskningsfangst, som NNV mener er i strid med konvensjonen.

Prinsipp-sak

– Det er viktig at Norge følger internasjonale avtaler, og et brudd med IWC ville være uheldig. Men vi finner det nødvendig å rette kritikk mot IWC, fordi vi vil advare mot en handlemåte som svekker tiltroen til internasjonale avtaler generelt. Vågehvalsaken er en så viktig prinsippell miljøsak at den har aktualitet langt ut over hvalsaken, sier Bente Aasjord.

Hun sier dette er en sak hvor miljøbevegelsen blir satt på prøve. Spørsmålet er om organisasjonene vil lempa på sine krav, etter at forskerne har lagt fram data som viser at forutsetningene for fangst er endret til det bedre, sier hun.

Selv om Naturvernforbundets kritikk mot IWC er svært lik myndighetenes kritikk mot kommisjonen, betyr ikke det at forbundet sier at Norge SKAL

drive vågehvalfangst, sier Aasjord.

– Vår oppgave er å legge premissene for debatten, sier hun.

Forskning

På møtet i IWC i Reykjavik i månedsskiftet mai/juni vil Norge på nytt kreve at vågehval fjernes fra fredningslista. Et telletokt i 1989 viser at vågehvalbestanden er på mellom 55.000 og 125.000 dyr. Punktestimatet er satt til 81.500. Vitenskapskomiteen i IWC hadde en del innvendinger mot beregningene da de ble lagt fram på fjorårets møte, og satte tallet til mellom 43.500 og 114.000 dyr. Et felles punktestimat ble man ikke enige om. Norske forskere mener imidlertid at bestanden er stor nok til å tåle en fangst på vel 1.000 dyr.

Som en gest til fangstmotstanderne vil Norge ikke fange hval i forskningsøyemed i år. Men i 1992 skal forskningsfangsten tas opp igjen, og forskernes ønske er å ta 60-80 dyr årlig i en femårsperiode.

Naturvernforbundet mener en begrenset forskningsfangst må kunne tillates dersom det er nødvendig å avlive hval for å få bedre kjennskap til våghvalens vandringsmønster, reproduksjonsevne, predasjon og risiko for skader på grunn av forurensning. Forskningen må ledes av en uavhengig, internasjonalt sammensatt forskningsgruppe, mener NNV, og fangsten må skje under kontrollerte forhold.

Bilbruken kraftig ned

Vekstprognosene for biltrafikken bryter sammen. CO₂-avgiftene virker bedre enn antatt, personbiltrafikken synker og Veidirektoratet vil om kort tid legge fram nye prognoser som er kraftig nedjustert i forhold til de som politikerne hittil har forholdt seg til.

GUNNAR BOLSTAD

– CO₂-avgifter på bensin gir dobbelt så stor effekt som tidligere antatt, fordi den også bidrar til å holde bilparken nede. Tidligere har vi trodd at CO₂-avgiften bare ville ha en effekt på utkjørt distanse, sier forskningssjef Knut Østmoe ved Transportøkonomisk Institutt.

– Effekten på bilparken er mer langsiktig enn effekten på utkjørt distanse. Det er kort og godt færre som ser seg i stand til å ha bil når bensinprisen stiger. Vi har tidligere regnet med at en ti prosent økning i bensinprisen gir tre prosent mindre bilbruk. På lang sikt får vi altså ytterligere tre prosent reduksjon, som slår ut i bilparkens størrelse. Vi har ikke hatt noe tallmessig materiale for

dette før, så dette er en ny erkjennelse, sier Østmoe.

Gamle tall

Det interdepartementale klimautvalget har tatt hensyn til TØIs nye erfaringer om CO₂-avgiften i sin rapport som kom før påske. Men klimautredningens trafikkprognoser er bygget på gamle tall. Veidirektoratet vil om kort tid legge fram nye prognoser som er dramatisk nedjustert i forhold til tidligere prognoser.

De nye prognosene kan komme til å få avgjørende betydning for en rekke veiprosjekter. Ikke minst gjelder dette den planlagte utbyggingen av E18 gjennom Vestfold, der Naturvernforbundet tidligere har pekt på feil i trafikkberegningene. Nye prognoser vil trolig gjøre det enda vanskeligere

for veiutbyggerne å bevise nødvendigheten av opprusting på bekostning av jernbanen.

Dramatisk ned

Personbiltrafikken i Norge har vist en dramatisk nedgang de to første månedene i år. Etter at tendensen var svakt nedadgående siste halvår i fjor, har tallene rutsjet nedover i år. Personbiltrafikken har sunket med 3,1 prosent på landsplan, i Østfold har trafikken sunket med hele 8,4 prosent.

Ifølge Veidirektoratet skyldes den kraftige nedgangen innføringen av CO₂-avgifter og seneffekter av bomveisystemer. Den høye arbeidsledigheten er av mindre betydning, heter det i direktoratet.

Tallene for mars forelå ikke da N&M Bulletin gikk i trykken.

Harde tyske emballasjekrav

Den tyske regjeringen tvinger næringslivet til å redusere søppelbergene fra emballasjen. Butikkene må enten ta all slags emballasje i retur og betale pant, eller innføre sitt eget system for innsamling og resirkulering.

ANDERS GJESVIK

Tyskland har samme problem som Norge og andre vestlige land; stadig voksende søppelberg. I Tyskland har problemet blitt akutt, mange store bykommuner har i flere år ikke klart å ta seg av sitt avfall. Opinionen har sagt kraftig nei til både søppeleksport til Øst-Europa og til nye forbrenningsanlegg, og krever i stedet at politikerne gjør alvor av pratet om å redusere kilden til proble-

met: søppelmengdene.

Miljøvernminister Klaus Töpfer (CDU) har fått regjeringen med på et lovforslag om at butikkene må ta all emballasje i retur. Regnet i volum utgjør emballasje halvparten av Tysklands søppel.

I første omgang må butikkene fra neste år ta i mot all emballasje som er unødvendig for kundene, som for eksempel esker til tannkremtuber. Fra 1993 må butikkene ta i mot all slags emballasje, fra hermetikkbokser til yoghurtbegere. For en del emballasjer, som engangs-

flasker og vaskemiddelspaker, skal kundene få rundt 1,80 kroner i pant.

Hensikten med lovforslaget er at butikkbransjen skal presse produsentene til å redusere emballasjemengden i både antall og volum.

Den eneste muligheten næringslivet har til å slippe de harde emballasjekravene er å opprette sitt eget avfallsbehandlingssystem med innsamling og resirkulering. Flere store bedrifter har allerede opprettet et aksjeselskap for å drive avfallsbehandling.

Takk for støtten!

 STATOIL

ODAL MEIERI
FELLESMEIERIET
2100 SKARNES

Kongsberg
komm. elverk

 Ranheim
Papirfabrikk as

 Miljøindustri a.s
Et Aker selskap

ANKER - SØNNAK
Postboks 25
3139 Horten

Ivar Rivenæs A/S

Gunnar Bolstad

Takk for støtten!

Vannkraft - finnes det egentlig noe alternativ?

Vassdragsregulantenenes forening (VR)

KRONOS TITAN A/S
FREDRIKSTAD

a/s UNIVEST
KANALVEIEN 51, BERGEN
SENTRALBORD (05) 29 49 60

Fred.Olsen & Co.

Fjerdingen
busstrafikk A/S

 Gilde
Bøndernes Salgslag

Zanda
Norges mest kjøpte taksien

Meld deg
inn i Naturvern-
forbundet!

Større hudkreftfare fra ozonfortynning

– Forskningen viser at fortynningen av ozonlaget pågår 1-2 måneder lenger om våren enn tidligere antatt. Ozonfortynning i en periode med sterkere sol gir økt fare for hudkreft, sier forsker Frode Stordal som har gått i gjennom ozonforskningen ved NASA i USA.

ANDERS GJESVIK

Ozonnedbrytningen skjer for det meste om vinteren, men de siste årene har den vart 1-2 måneder lenger ut på våren. Det betyr at «beskyttelsesfilteret» svekkes i en periode med sterkere sol, og dette øker faren for hudkreft. Økt solstråling gir også større fare for å forstyrre fotosyntesen til planteplankton, som er første ledd i havets næringskjede.

Forsker Frode Stordal ved Norsk institutt for luftforskning har nylig møtt forskere fra NASAs forskningssenter i Washington. Dette forskningssementer fikk nylig stor oppmerksomhet da det hevdet at ozonfortynningen går dobbelt så raskt som tidligere antatt. Stordal har vurdert NASAs forsk-

ningsresultater, og slutter seg til hovedkonklusjonen.

– Utslippene av de ozonnedbrytende gassene klor og brom har økt de siste årene, og det samme har fortynningen av ozonlaget. Det kan tyde på at den økte fortynningen skyldes forurensning, men vi kan ikke utelukke naturlige variasjoner, sier Stordal.

Økt flytrafikk

Den økende ozonnedbrytningen skyldes primært økte utslipp av klor og brom fra KFK og haloner. Selv om disse utslippene er i ferd med å reduseres, vil en forsinket effekt i stratosfæren føre til fortsatt nedbrytning av ozonlaget. Når KFK (klorfluorkarboner) stiger opp i stratosfæren brytes de ned i forskjellige klorgasser. Omlag en prosent av KFK blir til klor-

oksyd, som er den suverent mest ozonnedbrytende klorgassen.

På den nordlige halvkule kan den raske nedbrytningen av ozon ha sammenheng med stor flytrafikk. I stratosfæren finnes det naturlig sulfatpartikler. Disse partiklene virker som en katalysator som øker andeler som blir til den ozonødeleggende kloroksyden. En mulighet er at flytrafikk gir økt innhold av sulfatpartikler i lufta. Kombinert med økte klorutslipp fra jorda kan dette forklare den markante økningen i nedbrytningen av ozonlaget på den nordlige halvkule.

Polare stratosfæreskyer har en liknende katalysatoreffekt. Katalysatorene fører til at nedbrytningen av ozonlaget starter tidligere på den nordlige enn den sørlige halvkule.

Klorproduksjonen synker

Den europeiske klorproduksjonen sank med 4,6 prosent i 1990. I Storbritannia var nedgangen på hele sju prosent, ifølge EuroChlor, som er klorindustriens bransjeforening.

GUNNAR BOLSTAD

Klorfabrikantene er mer enn noen annen sektor i kjemiindustrien blitt berørt av press fra miljøbevegelsen. Utfasingen av KFK er det mest åpenbare tegnet på dette, men produksjonen av mange andre klorforbindelser er også raskt synkende, skriver Financial Times.

Den europeiske klorproduksjonen sank fra 9,72 millio-

ner tonn i 1989 til 9,28 millioner tonn i 1990. Industritallmenn hevder at kampanjen mot klor ikke er helt rettferdig, men vedgår at det finnes flere områder der bruk av klorforbindelser ikke bør oppmuntres.

Løsningsmidler

Bortsett fra KFK, er det de klorerte løsningsmidlene som industrien arbeider for å redusere. Både KFK og klorerte løsningsmidler bidrar til driv-

huseffekt og ozonødeleggelse.

Industrigiganten ICI har nå lansert en plan for innsamling og behandling av klorerte løsningsmidler i Storbritannia. Løsningsmidlene brukes vesentlig som rengjøringsmidler, blant annet i elektronikkbransjen.

– Vi håper å kunne komme i en posisjon der vi kan «låne ut» løsningsmidler til kunden, sier en talsmann for ICI til Financial Times.

Mot liberal patentlovgivning

Naturvernforbundet er sterkt uenig i regjeringens forslag om at det skal være tillatt å ta patent på genmanipulerte mikroorganismer. – Forslaget bidrar til å undergrave u-landenes muligheter til å bruke genteknologiske nyvinninger, sier Marianne Gjörv.

RAGNHILD SVED

Naturvernforbundet er dessuten skuffet over at regjeringen ikke ønsker et generelt forbud mot utsetting av genmanipulerte organismer i naturen, slike Syse-regjeringen gikk inn for.

– I tilleggsmeldingen om bioteknologi åpner regjeringen for en generell tillatelse til utsetting av genmanipulerte organismer, men med et krav om

meldeplikt eller godkjenning. Dette er stikk i strid med førevar-prinsippet, som regjeringen har sluttet seg til. Meldeplikt ved genteknologisk virksomhet er i seg selv ikke nok. Det bør i tillegg opprettes et uavhengig kontrollorgan lagt under miljømyndighetene, sier Marianne Gjörv.

Forslaget om at ansvaret ved utsetting av genmanipulerte organismer skal samles i Miljøverndepartementet er positivt, mener hun, men Naturvernfor-

bundet ønsker at MD også skal ha ansvaret for innesluttet bruk.

– Miljøvirkningene kan bli like alvorlige ved utilsiktede utslipp som ved bevisst utsetting. Dette tilsier at Miljøverndepartementet bør ha hovedansvaret. Også næringslivet er tjent med at ansvaret er samlet i ett departement. Det betyr færre instanser å forholde seg til og dermed en mer effektiv forvaltning, sier hun.

– Miljøforvaltningen må styrkes

Regjeringens tilleggsmelding om bioteknologi er en betydelig forbedring i forhold til Syse-regjeringens forslag, mener Morten Laake, spesialrådgiver i bioteknologi ved NIVA. Men om lovverket skal fungere etter hensikten må både forskningen og forvaltningen styrkes, og det må skje raskt, sier han.

RAGNHILD SVED

I tilleggsmeldinga heter det at utsetting av genmanipulerte organismer kan tillates dersom utsettingen gir vesentlige samfunnsmessige fordeler, samtidig som det er dokumentert at utsettingen ikke vil ha vesentlige miljø- og helseskadelige virkninger.

Dette åpner for mange vanskelige vurderinger, og krever gode kunnskaper hos forvaltningsmyndighetene. Men både myndighetene og forskerne undervurderer hva som kreves – både faglig og ressursmessig – for å foreta reelle risikovurderinger, mener Morten Laake.

– Dette er den virkelige bøygen når det gjelder å få til en miljømessig forsvarlig forvaltning. Bioteknologiloven vil bli en typisk fullmaktslov, og forvaltningen vil stå og falle på de forskiftene som utarbeides og på praksis. Myndighetene må ha fagkunnskap på linje med

industrien, som har store forskningsavdelinger. Dette vil også være i bioteknologenes egen interesse, fordi man slipper å kaste bort tid på lang saksbehandling, sier han.

Reell risiko

Samtidig mener Laake at meldinga ikke legger stor nok vekt på at det ikke bare dreier seg om etikk, men om en reell risiko for miljø- og helseproblemer. Men han er svært positiv til at Miljøverndepartementet skal ha hovedansvaret ved utsetting av genmanipulerte organismer, og mener MD også burde ha forvaltningsansvaret for innesluttet bruk, det vil si bruk i laboratorier og industri.

– Nyere opplysninger, spesielt når det gjelder genteknologi på virus, tilsier at det må stilles strengere krav til innesluttet bruk. Det kan være vanskelige å holde virus innesluttet enn man tidligere regnet med, sier han.

Laake er positiv til at Syse-

regjeringens forslag om å forby overføring av gener fra mennesker til dyr, planter og mikroorganismer er fjernet. Dette var et krav som i praksis ville gjøre det umulig å drive forskning på humane gener, sier han.

Regjeringen vil ikke gi adgang til å ta patent på dyr og planter, fremgangsmåter for å fremstille dyr og planter eller naturlig forekommende biologisk materiale. Men den åpner for at syntetiske gener og genmodifiserte mikroorganismer kan patenteres.

– Meldinga går inn for en restriktiv patent-lovgivning i forhold til det som avtegnert seg fra USA og dels fra europeisk side. Jeg ønsker regjeringen lykke til når den skal hevde slike synspunkter i internasjonale fora. Den kan få god støtte fra land som Danmark og Tyskland, men det vil opplagt by på enorme problemer å gå imot patentering av landbruksvekster, sier Laake.

Takk for støtten!

Rana
Industriterminal A/S

NORPAPP INDUSTRI

RIKETT SOMMER A/S

THUNE & CO AS

 HAFLUND
KRAFTDIVISJON

Takk for støtten!

A/S DENØFA OG LILLEBORG
FABRIKER

 UNION
– et godt papir

STENTOFON A/S

TITANIA A/S
4380 HAUGE I DALANE

 KeNord

DIRECT MAIL AS
REGISTRERT REKLAMEBYRÅ

– arbeider DM-kampanjer

Lilleakervn. 2, Boks 2306 Solli, 0201 Oslo 2
Tlf. (02) 52 25 50 Fax: 802) 73 27 00

 blåtind

 Kverneland
for framsynte bønder

Økt radioaktivitet over Norge i mars

De første ukene i mars ble det målt svakt forhøyde konsentrasjoner av radioaktivitet over Norge, Sverige og Finland. Svenske undersøkelser tyder på at utslippene stammer fra en reaktor i sørvestre Sovjetunionen.

ANDERS GJESVIK

I begynnelsen av mars ble det målt 0,1-10 mikrobequerel i lufta over Norden, mot normalt ingen radioaktivitet. Det kunne være forløper for et større utslipp, og Statens institutt for strålehygiene kontaktet utenlandske målestasjoner. Svarene derfra tydet ikke på at det dreide seg om et større utslipp.

Nå har de meteorologiske institutter i både Norge og Sverige analysert hvor de radioaktive luftmassene kom i fra. I Sverige ble analysen vurdert av

Forsvarets Forskningsanstalt (FOA).

– Det ser ut til at utslippene kommer fra en sovjetisk reaktor i reaktorbeltet i Hviterussland og Ukraina. Utslippene brukte 3-4 dager på å nå Norden, og sammensetningen tyder på at de stammer fra en reaktor under oppstartning. Jeg har ikke bevis for det, men jeg har et inntrykk av at radioaktive utslipp skjer stadig oftere. Reaktorene i Øst-Europa blir stadig eldre, sier Lars-Erik de Geer ved FOA.

Ikke Tsjernobyl

Sarkofagen som skjermer den

fortsatt aktive Tsjernobyl-reaktoren har fortsatt radioaktive lekkasjer, men sammensetningen av stoffer i dette aktuelle tilfellet tyder på at det dreier seg om en annen reaktor. Ingen har vedstått seg ansvaret for utslippet. Enten er det ikke registrert ved reaktoren, eller så er det bevisst unnlatt å varsle. I internasjonale varslingsavtaler heter det at radioaktive utslipp som kan ha helsemessig betydning i andre land skal varsles. Dette åpner for subjektiv tolkning i stor grad. Men utslippene over Norden i mars var så små at helsefaren var minimal.

Ni søkere til sjefjobb

Åtte menn og en kvinne har søkt stillingen som direktør ved Statens institutt for strålehygiene (SIS) etter Johan Baarli, som går av til sommeren.

RAGNHILD SVED

De seks søkerne som ikke har noe imot å få sitt navn offentliggjort er Dag Kristen Brune, Karsten A. Fredriksen, Gunnar Saxebøl, Erling Stranden, Erling Sundrehagen og Tor Wøhni.

Saxebøl og Wøhni er henholdsvis avdelingssjef og forsker ved SIS. Stranden er tidligere SIS-ansatt, men er nå rådgiver ved

Statens atomtilsyn. De øvrige tre jobber i private firmaer.

Det er også svært velkvalifiserte søkere blant de tre som ikke ønsker sitt navn offentliggjort.

Ansettelsen av ny direktør kan gi et viktig signal om hvordan myndighetene tenker seg SIS' rolle og profil i framtida. Men samtidig er organiseringen av hele den statlige helseforvaltningen under gjennom-

gang. Dette arbeidet vil ikke være avsluttet før SIS-direktøren er ansatt, og i utlysningen til stillingen tas det forbehold om organisatoriske endringer.

– Vi legger vekt på å få en person med både faglig innsikt og erfaring i ledelse. Den nye direktøren må dessuten være innstilt på samarbeid, også i beredskapsarbeidet, sier assisterende helsedirektør Anne Alvik.

NOTIS

En japansk atomreaktor som ble stengt på grunn av en defekt del, vil være ute av drift resten av året, ifølge talsmenn for kraftselskapet Kansai. Talsmennene uttaler at forsinkel- sen av reparasjonen, kombinert med stenging av flere and-

re reaktorer, kan føre til elektrisitetsmangel i sommer.

En brann førte til at en atomkraftreaktor ved Olkiluoto- verket i den vestre delen av Finland ble stengt i forrige uke.

Ifølge offisielle kilder førte ikke brannen til radioaktiv lekkasje og ødeleggelsene skal ha vært minimale.

Talsmenn for kraftverket mener at en kortslutning var årsaken til brannen, som varte omlag en time før den ble slukket. En annen reaktor ved kraftverket ble ikke berørt av brannen.

Finland har fire atomkraftreaktorer ved to forskjellige kraftverk, som tilsammen forsyner landet med 14 prosent av energiforbruket.

Sovjetisk-japansk atomkraftverk

Sovjetunionen ønsker å bygge et atomkraftverk sammen med Japan på en av øyene i Kurilene, som de to landene strides om eiendomsretten til, ifølge en offisiell sovjetisk talsmann.

GUNNAR BOLSTAD

Sovjetunionen ønsker å flytte de 15.000 sovjetiske innbyggerne på øya Shikotan for å kunne bygge et felles sovjetisk-japansk atomkraftverk på øya, opplyste Arkadij Volskij, som er en av president Mikhail Gorbatsjovs rådgivere, til Associated Press under Gorbatsjovs besøk i Japan.

4,4 milliarder

Volskij antydte at en stor del av innbyggerne på Shikotan er sovjetiske soldater, som lett

kan flyttes bort. Det planlagte kraftverket vil koste 4,4 milliarder dollar. Sovjetunionen vil gjerne bruke japansk ekspertise for å bygge kraftverket, og håper at et tilbud om å dele energien fra verket skal kunne sikre pillen tilstrekkelig til at japanerne godtar fortsatt sovjetisk herredømme over Shikotan og de andre omstridte øyene i Kurilene.

Striden om Kurilene har pågått siden den andre verdenskrigen, da Sovjetunionen okkuperte øygruppa. I 1956 gikk Sovjetunionen med på å levere tilbake Shikotan og en annen

øy, et løfte de gikk tilbake på i 1960. Siden har uenigheten ligget som en klam hånd over forholdet mellom de to landene, og er blant annet årsak til manglende og hardt tiltrengte japanske investeringer i Sovjetunionen.

Både Sovjetunionen og Japan har store problemer med en voksende opinion mot atomkraft. I Sovjetunionen har motstanden eksplodert etter Tsjernobyl-ulykken i 1986. Japanske atomkraftverk er blitt rammet av flere mindre uhell og ulykker de siste månedene.

Moskva stenger alle reaktorer

Bystyret i Moskva har gitt ordre om å stenge alle atomkraftreaktorer innenfor byens grenser. Det betyr at Kurtsjotov-instituttet for atomenergi, et av Sovjetunionens mest prestisjetunge forskningssentra, må flytte ut av byen.

UNNAR BOLSTAD

Ifjor høst bestemte en kommisjon som undersøkte sikkerheten ved reaktorene at den største av de tre som instituttet driver skulle flyttes ut av Moskva. Reaktoren har en kapasitet på 40 megawatt. Nå ryker også de to andre, mindre reaktorene

som Kurtsjotov-instituttet driver.

Også de ti andre forskningsreaktorene som befinner seg innenfor byens grenser må flyttes ut innen 1999. Det har stadig kommet offisielle forsikringer om at det ikke er noen fare for stråling fra forskningsreaktorene, men publikum har ikke latt seg berolige.

Befolkningen i Moskva er

ikke alene i Sovjetunionen om å være urolig for atomstråling fra reaktorer. I løpet av de siste fem årene er regjeringen blitt presset til å droppe planer om nye atomkraftverk flere steder i landet og har også vært nødt til å love stenging av flere reaktorer som allerede er i drift. I mange tilfeller har dette ført til skarpe konflikter mellom sentrale og lokale myndigheter.

Takk for støtten!

 Audi
Harald A. Möller

 Fein

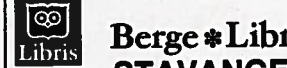
TRENOR

Totalleverandør
av dører og vinduer
Tlf: 087/90 800
Fax: 087/90 777

A/S HAV
Helmer Staubo & Co

WaMo Teknisk Kjemisk A/S
Strandgt. 207, 5004 Bergen

 **ØSTFOLD
FYLKESKOMMUNE**

 **Berge * Libris
STAVANGER**

 **AASS BRYGGERI
Norges Eldste**

 Stord International
An Aker Company

Takk for støtten!

TIUR'N KRO
ØVERENGSMOEN
Tel.: (064) 60 360
Telefax: 78146 ERLSÅN
Telefax: (064) 60 857
Bankgiro: 1850.05 51433

GJENSIDIGE
forsikring

TOMRA
TOMRA SYSTEMS A/S
Drammensv. 915, Asker
P.O. box 278
N-1371 Asker, Norway
Telephone: 47-2-78 92 60
Telefax: 47-2-78 42 52

DAVID-ANDERSEN

FAKTUM FORLAG

TIME SPAREBANK
Jernbanegata, Postboks 325, 4341 Bryne
Telefon: 04148 10 99, Telefax: 04148 36 98

NPC
NORWEGIAN PETROLEUM CONSULTANTS A.S.

A/S VAFOS BRUG
A/S HOLMEN-HELLEFOS

Svensk EØS-kritikk

De tre toppfigurene i den svenske Naturskyddsforeningen (SNF) går hardt ut mot svensk tilslutning til en EØS-avtale. – Vi får alle de miljømessige ulempene som et EF-medlemskap innebærer, men ingen av fordelene, skriver de tre i en kronikk i Dagens Nyheter.

GUNNAR BOLSTAD

Det er leder Ulf von Sydow, nestleder Per Kågesson og generalsekretær Anders Wijkman som i kronikken tordner løs mot EØS-avtalen: – EFTA-landene synes beredte til å akseptere EFs regelverk og senke miljøkravene uten å få noen virkelig medinnflytelse. Sveriges handelfrihet vil bli vesentlig redusert. Avtalen vil bestemme vilkårene for svensk miljøpolitikk fra den undertegnes fram til et eventuelt medlemskap i EF, det vil si under store deler av 90-tallet.

Om et EFTA-land ønsker å innføre nye regler som berører EØS-avtalen, må landet først samrå seg med de andre EFTA-landene innen spørsmålet kan tas opp med EF. EFTA skal tale med en røst. Det er dermed nok at ett eneste EFTA-land motsetter seg forslaget for at det skal bli stoppet allerede før det blir lagt fram for EF.

I svensk presse har det fore-

kommet opplysninger om at EF skulle være villig til å akseptere EFTAs strengere regler på miljøsektoren. Det er feil. EF har sagt at EFTA får beholde sin strengere regler så lenge det er forenlig med den frie varehandelen. EF har altså ikke gått med på at varer som er tillatt i EF skulle kunne forbyes i EFTA-landene.

Må jenke seg

De tre naturvern-lederne henviser til flere områder der svenske krav er strengere enn i EF og framholder at en EØS-avtale betyr at Sverige må jenke seg. Det gjelder merking og klassifisering av en rekke kjemikalier og ikke minst bilavgassforskrifter. EFs forslag til avgasskrav fra og med 1993 er dårligere enn de nåværende svenske kravene. En EØS-avtale kan igjen åpne for slag av biler som i dag er forbudt i Sverige.

Miljøavgiftene omfattes ikke av EØS-forhandlingene, og det svenske miljøavgiftutvalget (der Kågesson er medlem) me-

ner at de svenske forslagene ikke vil komme i konflikt med EFs regler. Et internt notat i Finansdepartementet drar imidlertid den konklusjon at utvalgets forslag ikke lar seg forene med EFs regler. Er det derfor det ikke snakkes noe særlig om miljøavgifter i regjeringens miljøproposisjon, spør von Sydow, Kågesson og Wijkman.

De tre mener at EFTA-landene bør stille følgende krav til EF:

1. Rett til unntak uten tidsbegrensning når enkelte EFTA-land har mer vidtgående bestemmelser enn EF.

2. Rett til å fortsette arbeidet med å begrense anvendelsen av helse- og miljøfarlige kjemikalier.

3. Rett til å kreve inn skatter og avgifter som tilsvarer ulike virksomheters innvirkning på miljøet.

4. Opprettelse av et felles EF/EFTA-organ som skal ta beslutninger i miljøspørsmål (forurensingene deler vi jo allerede!).

Lav CO₂-avgift i EF

CO₂-avgiften som EF-kommisjonen vil foreslå i juni, er mindre enn den som Norge allerede har innført på bensin og i Nordsjøen. CO₂-avgiften i EF vil ligge på 40 øre pr. liter bensin, mens Norge allerede har innført 60 øre.

EF-kommisjonen vil foreslå en CO₂-avgift på ti dollar pr. fat, men dette utgjør altså mindre enn det som Norge allerede har

innført, ifølge Naturvernforbundets fagavdeling. EF-avgiften tilsvarer forøvrig omlag 150 kroner pr. tonn CO₂.

Ifølge en sentral kilde som uttaler seg til Dagens Næringsliv, må imidlertid forbrukere og industri belage seg på enda strengere CO₂-avgifter i årene som kommer.

På grunnlag av forslaget som kommer i juni, regner EF-kommisjonen med at at avgiften vil innbringe 400 milliarder

kroner. EFs samlede CO₂-kvoter skal fordeles slik at Portugal, Irland og Hellas får tillatelser til de største utslippene. Samtidig skal det innføres felles normer og standarder for isolering og energiforbruk for transport.

CO₂-avgiften vil bli kombinert med en ytterligere avgift på energi, for at ikke atomkraftindustrien skal bli favorisert.

EØS uten «Føre var»

EF avviser å ta inn «bærekraftig utvikling» og «føre var» i den rettslige delen av en EØS-avtale. Dermed kan det bli vanskelig for enkeltland å gå foran med miljøtiltak.

KJETIL BRAGLI
ALSTADHEIM

– «Føre var-prinsippet» og målet om «bærekraftig utvikling» vil ikke komme inn i den rettslige grunnlaget for en EØS-avtale. Dermed kan de ikke brukes ved en EØS-domstol, sier Dagmara Berbalk. Berbalk arbeider i EF-kommisjonens miljødepartement, DG XI. Der hun hovedansvarlig for miljøsidene ved EØS-forhandlingene.

Handelsminister Eldrid Nordbø har gjentatte ganger understreket at EFTA arbeider «for at målet om bærekraftig utvikling og føre-var-prinsippet skal med i avtalen». Hensikten er å kunne bruke disse prinsippene for å sikre EFTA-landene retten til å innføre nye miljøtiltak.

Etter snar

Nå avviser altså EF å ta inn de

to prinsippene i det rettslige grunnlaget i avtalen. Dermed vil de ikke kunne brukes ved en EØS-domstol, og det kan bli vanskeligere for blant annet Norge å alene innføre strengere miljøtiltak etter å ha inngått en EØS-avtale.

Enkeltlandene i EØS skal kunne innføre egne, strengere miljøtiltak, for eksempel nekte et produkt omsatt. Men landet må kunne forsvare tiltaket ved en eventuell rettsak i EØS-domstolen. Denne domstolen vil kreve objektive bevis for at tiltaket er nødvendig ut fra miljøhensyn. Etter EFs praksis vil en mistanke om miljøfare ikke være holdbart som bevis.

Et tenkt eksempel er om Norge velger å forby et nytt isolasjonsmateriale fordi vi mener det er skadelig for ozonlaget. Vi må da kunne føre vitenskapelig bevis for at vi har rett. Vi vil altså kun ha lov til å handle «etter snar» – når skaden er bevist. Føre var-prinsippet om å handle selv om mil-

jøfaren ikke er objektivt bevist, vil EF ikke at skal være gyldig grunn til å innføre miljøtiltak.

Romatraktaten

– Romatraktaten setter grensene for hvor langt EF kan gå i en EØS-avtale. Først når «bærekraftig utvikling» og «føre var-prinsippet» ligger i Romatraktaten, kan vi legge dem inn i en EØS-avtale, sier Dagmara Berbalk.

– Vi er imidlertid åpne for å legge dem inn i det politiske forordet, sier Berbalk. På den måten vil det kunne påvirke EF til å legge dem inn også i Romatraktaten, mener hun. EF forhandler for tiden om en revidering av traktaten.

Romatraktaten styrkes?

EF-kommisjonen har lagt fram et forslag til endringer av flere punkter i Romatraktaten som vil styrke miljøvernpolitikken.

Kommisjonen vil gå over fra konsensusavgjørelser til flertallsavgjørelser i miljø saker. Videre vil den styrke Europaparlamentets makt i miljø saker fra bare å kunne framlegge endringsforslag til å få reell medbestemmelse.

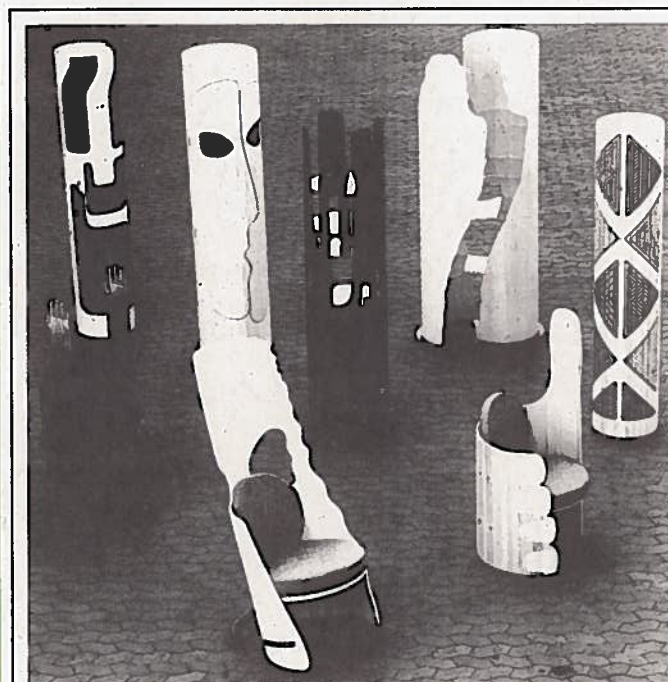
De foreslår også å endre punktet som sier at miljøet er en komponent i EFs øvrige politikk til at «miljøverntiltak må integreres i utformingen og iverksettelsen av vedtak på andre politiske områder.

Miljøindustri sliter

Dansk miljøindustri må samarbeide med utenlandske selskaper for å overleve. De 400 danske miljøbedriftene er for små til å dekke inn de store forskningsinvesteringene.

Det internasjonale revisjonsfirmaet Ernst & Young konkluderer i en rapport med at dansk miljøindustri trenger utenlandsk kapital. Overskuddet i bedriftene er ofte under en prosent av omsetningen, skriver Informationen. Ifølge rapporten bør de danske miljøbedriftene inngå samarbeidsavtaler med utenlandske selskaper. Alternativet er å la seg kjøpe opp. I motsatt fall vil ikke den danske miljøindustrien overle-

ve på verdensmarkedet, og det danske markedet er for lite til å bære de store forsknings- og utviklingskostnadene. I løpet av de nærmeste årene planlegger miljøindustrien å bruke 4 milliarder kroner til forskning og utvikling. Rapporten slår fast at dansk kapital hittil har vært lite risikovillig, men at den danske miljøindustrien er økonomisk interessant. Den ligger i forkant på praktisk og billig bruk av kjent teknologi.

Bildet viser noen av objektene fra Peter Opsviks utstilling i Kunstindustrimuseet i Oslo 1986.

Dette var starten på det vi i dag kaller **Cylindra Object**, og som blir laget i nummererte småserier.

cylindra as

Tlf. (071) 50 033 – Fax. (071) 50 014
TUSVIK, 6222 IKORNES

Spillolje-tilbud

Norsk Spesialolje (NSO) går nå ut med et tilbud om innsamling og transport av spillolje til 50 øre pr. liter. Dersom oppslutningen blir stor, kan prisen bli enda lavere.

I de siste årene er innsamlingen av spillolje på Østlandet blitt stadig dårligere organisert. Konsekvensen er unødvendig høye priser for leverandørene. NSO håper at det nye tilbudet kan føre til en effektivisering og forbedring av spilloljesystemet.

NSO har konsesjon fra SFT til mottak og behandling av spillolje og annet oljeavfall. Spilloljen kontrolleres på eget godkjent laboratorium og behandles og leveres deretter til forbrenning i godkjente industriovner, blant annet hos Peterson & Søn i Moss.

– Sentralanlegg et tilbakeskritt

– Innstillingen om et nytt sentralt forbrenningsanlegg representerer et klart tilbakeskritt i utviklingen. Spesialavfallsproblemet må løses med desentraliserte anlegg, mener førsteamanuensis Erling Østerbø ved Institutt for termisk energi ved NTH.

GUNNAR BOLSTAD

– Både økonomisk og miljømessig vil man komme bedre ut ved å satse på den såkalte «flubed»-teknologien enn på en roterovn i et sentralt anlegg.

Flubed-anlegg, eller «fluidized bed», finnes allerede i Norge. Det største ligger ved Sande Paper Mill i Vestfold. Store deler av treforedlingsbedriftens energibehov blir dekket av forbrenningsanlegget.

Ved siden av bark og annet produksjonsavfall, benytter Sande Paper Mill også briketter som er foredlet av husholdningsavfall.

– Ved å bygge to-tre anlegg

tilsvarende det som finnes i Sande, vil man være et godt stykke på vei. Det ville gjøre et sentralanlegg fullstendig overflødig, mener Østerbø.

Gunstig teknologi

– Det er bare en liten fraksjon av avfallet, særlig det metallholdige, som vil falle utenfor flubed-anleggets muligheter. Men dette kan vi jo samarbeide med Sverige om.

Flubed-teknologien er svært gunstig, både når det gjelder transport, kostnader, energi og utslipp. Roterovnteknologien gir betydelig større utslipp, ikke minst av NOx, som vil

kunne gi store lokale miljøproblemer, sier Østerbø.

– Det er beklagelig at utredere og myndigheter har sett seg blinde på et sentralanlegg, sier Østerbø, som heller ikke er imponert over myndighetenes politikk når det gjelder spillolje-problemet.

– Det later til at de som står med dette, snubler i hver andres bein. Pr. i dag har både SFT, NORSAS og Fylkesmannens miljøvernnavdeling myndighet på området, delegert fra Miljøverndepartementet. Men samspillet mellom de ulike instansene er lite harmonisk, mener Erling Østerbø.

I SAMSPILL MED NATUREN

ØKOLOGISK HAGEBRUK

Sissel Hansen, Emil Mohr, Vidar Synnevåg, Geir Vie

Boka legger vekt på samarbeid med naturen. Hageeiere kan stimulere veksten av mikroorganismer, meitemarker og andre smådyr i jorda ved å tilføre kompost og annet

organisk materiale, og ved ikke å bruke kjemiske sprøytemidler og lettøselig kunstgjødsel. Organismene sørger for at planterestene brytes ned slik at næringstoffene blir

63 s. A4-format. Hft. Kr 128,-

I bokhandelen eller direkte fra

Landbruksforlaget

Boks 3647, Gamlebyen, 0135 Oslo 1, Tlf. (02) 17 33 40

Med Biovac renseanlegg åpnes nye muligheter

- Biovac løser avløpsproblemer gjennom fleksible løsninger basert på biologisk/kjemisk rensing etter aktiv-slam metoden.
- Biovac – løsningen for enkeltthus, boligfelt, hyttefelt, turistbedrifter etc.
- Biovac – konstruert for å ta hånd om store varslasjoner i tilført avløpsmengde.
- Biovac – nøkkelferdige anlegg etter kundens behov.
- Biovac – over 2500 anlegg i drift.
- Biovac – anlegg fra 5 til 2000 pe.

biovac

BIOVAC AS, Boks 148, N-1920 SORUMSAND, Tel. 06-82 61 22, Fax 06-82 64 27

Naturvernforbundet drøfter EF

EF og Europa-debatten i Naturvernforbundet er i full gang. På Miljøverkstedet som arrangeres på Utøya i Tyrifjorden 7.-9. juni er problemstillingen klar: Skal Naturvernforbundet si ja, nei eller fortsatt ikke ta stilling til Norges forhold til EF, EØS og Europa-politikken?

INGER MARIE HAGEN

Solid bakgrunn for eget EF-standpunkt er stikkordet og deltakerne – Naturvernforbundets aktive i alle varianter – tilbys et vell av EF-informasjon. De nordiske søsterorganisasjonene er invitert, det samme er selvfølgelig representanter fra både ja og nei-siden. Foredragene vil danne grunnlaget for en debatt som til syvende og sist skal inn i landsmøtesalen hvor den formelle avgjørelsen blir tatt.

Ved å sette Europa-politikken i sentrum på Miljøverkste-

det håper ledelsen i Naturvernforbundet å få engasjert flest mulig i debatten. Miljøverkstedet skal også fungere som en slags meningsmåling blant de aktive medlemme og sånn sett gjøre valget lettere for landsmøtedelegatene.

Invitasjonen til Miljøverkstedet og til å bli hørt i Europa-debatten går ut til alle lokallag i Naturvernforbundet og Natur og Ungdom. Foruten EF settes Naturvernforbundets 8 veivalg på dagsorden Utøya. «8 veivalg» er navnet på Naturvernforbundets prioriteringer de neste 2 årene og gjenspeiler de viktigste miljøsakene nasjonalt

og internasjonalt.

Innimellom fagstoffet kommer Blekkulf og en rekke andre synge- og musikkskapende elementer. Det blir også anledning til å perfeksjonere seg i praktisk miljøvernarbeid og tarolige turer rundt på øya.

Påmeldingsfristen er 1. juni. Prisen er 450 kroner for de tre dagene, men det er også mulig å ta uanmeldte turer til deler av programmet. Påmeldingsblankett og program fåes ved henvendelse til Naturvernforbundets sekretariat, tlf: 02 71 55 20.

Sofus-pris til Ragnar Vik

Naturvernforbundets leder Ragnar Vik er tildelt en av SOFUS-prisene for 1990, politikerprisen. SOFUS-prisene, som deles ut av Sykkelfrådet, er en heder til bedrifter, organisasjoner og enkeltpersoner som har gjort en spesiell innsats for økt sykkelbruk.

– Ragnar Vik er selv en ivrig og aktiv syklist, både i fritida og i samband med arbeid og virksomhet. Tildelingen av politikerprisen til Naturvernforbundets leder er også uttrykk for anerkjennelse av forbundets engasjement, innsats og rolle i den samferdselspolitiske og

miljøpolitiske debatt, heter det i begrunnelsen for prisen.

Avisa Nationen fikk medieprisen for sine mange og varierte reportasjer om sykling i året som gikk. Trafikantprisen gikk til Guri Lund i Alta, som til tross for snøstorm og mørke og bruker sykkel hele året.

Bedriftsidrettslaget ved Luftforsvaret i Kautokeino fikk bedriftsprisen, mens helseprisen gikk til Karin Endsjo. Endsjo, som ble rammet av polio da hun var 10 år gammel, har syklet nesten verden rundt.

Miljøpriser

Miljøverndepartementets pris for popularvitenskapelig innsats deles på nytt ut i desember i år. I den forbindelse ønsker juryen forslag til kandidater.

Fjorårets pris gikk til professor Ivar Isaksen ved Universitetet i Oslo for popularisering av forskningsresultater om drivstoffgassenes innvirkning på ozonlaget.

Juryen vil legge vekt på at den popularvitenskapelige virksomheten kommer i tillegg til anerkjent forskningsinnsats. Prisen er på 50.000 kroner.

Eventuelle forslag kan sendes til Nasjonalkomiteen for miljøvernforskning, Sandakerveien 99, 0483 Oslo 4 innen 1. juni.

Og som om ikke det var nok: Miljøteknologiprisen skal også utdeles. Prisen som Norske sivilingeniørers forening (NIF) og Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling står bak, utdeles til en bedrift eller institusjon som utvikler, produserer eller bruker teknologiske løsninger som reduserer eller fjerner miljøproblemer.

Tidligere prisvinnere er Norsk Viftefabrikk, MILTEK-programmet og Tomra Systems. Fristen for forslag i år er 10. mai, og forslag kan ringes inn til prosjektleder Svein G. Nyblin, 02-838330.

★ **Smedvig**
Smedvig a.s

Marine Contractors
Stavanger, Norway

– Blek norsk figur

– Vi har ikke hørt stort til Norge i de internasjonale klimaforhandlingene de siste månedene, sier forskningsdirektør i Greenpeace Internatiional, Jeremy Leggett. Han mener at Norge gjorde en meget blek figur under den forrige forhandlingsrunden i Geneve.

GUNNAR BOLSTAD

– Det er svært viktig at ingen av de europeiske landene som har vedtatt klimamålsetninger bryter ut av rekkene. USA, som er den hardeste nøtten å knekke, vil bruke det for alt det er verdt, dersom Norge eller andre vesteuropeiske land dropper målsetningen. I såfall vil forhandlingene bryte fullstendig sammen.

USA er svært bastante i sin motstand mot en effektiv klimakonvensjon. Men holdningen kan endre seg dersom det nordamerikanske kontinentet på nytt rammes av tørke i år, sier Leggett.

Leggett deltok i forrige uke på en klimahøring i Stortinget av SV og Greenpeace, der han hoderystende kunne høre Fremskrittspartiets Pål Atle Skjervengen meddele forsamlingen at det ikke finnes fnugg av bevis for drivhuseffekten i rapporten fra FNs klimapanel (IPCC). Skjervengen mente at det ikke er noen grunn til å handle nå. – Vi har tid til å vente, mente Skjervengen – og sa det som mange andre politikere tenker, men ikke tør å si.

Leggett foredro på sin side et klimascenario som ligger innenfor IPCCs prognoserammer. Det er mer sannsynlig at usikkerheten om de såkalte fe-

edback-mekanismene kan føre til en fullstendig katastrofe, enn at drivhuseffekten blir mindre enn fryktet, sa Leggett (se *Bulletin* 23/90).

Tapere

– Den politiske situasjonen i Norge er ikke utypisk, mener Leggett. – I alle land trøster man seg med hvor små utslipp man har i forhold til de globale mengdene. Men nasjonale myndigheter må forstå at vi alle blir tapere i en varmere verden. Norge bør ta mål av seg til å være et eksempel og politikerne må bli modigere enn de er i dag.

Leggett nøler likevel ikke med å gi honnør til Norge for initiativet til et internasjonalt klimafond. – Dersom flere land hadde gått med på en tilsvarende ordning og sørget for å iverksette den uten å vente på en klimakonvensjon, ville vi være et godt stykke på vei. Det ville være et godt kort overfor den tredje verden, som virkelig viste at de rike landene mener alvor når det snakkes om tilleggsmidler som kan gjøre u-landene i stand til å legge om til bedre teknologi.

Men Leggetts ros stopper ved klimafondet: – Det har skjedd en klar dreining i holdningen hos den norske forhandlingsdelegasjon de siste månedene. Mens Norge tidli-

gere har vært en pådriver i klimaarbeidet, er det nå helt stille fra den norske delegasjonens side. Selv om den norske forhandlingslederen senere har beklaget det som en arbeidsulykke, var det påfallende at han ikke nevnte den norske stabiliseringsmålsetningen i sitt hovedinnlegg under forhandlingsrunden i Washington. Norge svikter sin oppgave, mener Leggett.

Store ord

Greenpeace-direktøren er heller ikke bare imponert over de store ordene som EF-delegasjonen strør om seg med under forhandlingene.

– Det er lite substans bak EFs målsetninger. Handlingsplanene er vage. Dessuten følger ikke EF opp det grunnlagsmaterialet som er laget av den tyske Enquete Kommission, en komite som består av tyske parlamentarikere og forskere. Kommisjonen la i fjor fram et dokument som viste hvordan det var mulig for Tyskland og andre vestlige industriland og redusere CO₂- og metanutslippene med 80 prosent innen år 2050 (*Bulletin* 22/90). Tyskland har allerede en målsetning om å redusere CO₂-utslippene med 30 prosent innen 2005, mens EF satser på en stabilisering innen 2000.

1 på 100 til 1 på 25. Med et havnivå som er bare en fot høyere, vil oddsene kunne skrumpe til 1 på 10, mener Clayton.

Clayton har tidligere kritisert myndighetene for å tillate bygging altfor nær kysten. Særlig betenkelig er det at det særlig er eldre mennesker som flytter inn i den nye bebyggelsen. Han mener at kritikerne av forslaget ikke innser hva som er den faktiske situasjonen.

denne linjen.

Forslaget har vakt atskillig debatt i Norfolk, men tar sikte på å komme i forkant av en utvikling som allerede er i gang. I deler av Norfolk spiser havet seg allerede inn på kysten med en meter om året, ifølge *The Independent*.

Professor Keith Clayton ved University of East Anglia mener at oddsene for en flodbølge av den typen som førte til en katastrofe i 1953, har minket fra

– USA kan redusere billig

En rapport fra det amerikanske vitenskapsakademiet kan føre til endringer i den amerikanske klimapolitikken. Også i Storbritannia tar toneangivende politikere til orde for en mer offensiv klimapolitikk.

USA kan redusere utslippene av de ulike klimagassene med mellom 10 og 40 prosent i løp av de neste 20 årene til en relativt lav kostnad, heter det i rapporten fra vitenskapsakademiet.

Pressetalsmannen i det hvite hus, Marlin Fitzwater, uttalte at akademiets anbefalinger er i tråd med myndighetenes politikk. – Vi synes rapporten er svært nyttig og konstruktiv, sa Fitzwater. Han la imidlertid vekt på at rapporten ikke tok til orde for målsetninger og tidsfrister.

Men rapporten inneholder atskillig kritt som vil sette fart i den amerikanske debatten. – På tross av usikkerhet, er drivhuseffekten en trussel med så stort potensiale at det rettfærdiggjør umiddelbare tiltak, er konklusjonen i rapporten som bygger på fire prestisjetunge paneler bestående av forskere, ingeniører og økonomer.

Selv om rapporten ikke går så langt som miljøbevegelsen kunne ønske, framhever den behovet for en raskere og mer omfattende reaksjon enn det Bush-administrasjonen har ønsket.

Sir Crispin

Mannen som har fått æren for Margaret Thatchers nyervervede miljøbevissthet på tampen av hennes statsministerkarriere, Sir Crispin Tickell, har deltatt i et av panelene som står bak akademi-rapporten. Mulgens kan Tickells deltakelse komme til å få betydning også i britisk politikk.

Norfolk er det første britiske fylket som endrer planleggingspolitikken på grunn av drivhuseffekten. Lokalmyndighetene ønsker å forby bygging nær de kystområdene som kan bli oversvømt dersom havnivået stiger.

Fylkestingets generalplan, som nå er under vurdering i det britiske miljøverndepartementet, innebærer en grense på 75 meter fra sjøen. Det vil ikke bli tillatt å bygge på utsiden av